

zorniki? Bore malo jih imamo! Kje so metodiške knjige iz teh krogov?

Le pogledjmo, koliko raznovrstnih metodičnih knjig za vse predmete imajo na razpolago nemški, češki in hrvaški učitelji. In vse te knjige so z malimi izjemami spisali, oziroma sestavili okrajni šolski nadzorniki in — v adniški učitelji!

Kar se je učiteljstva pozneje izšolalo, tudi to do zadnjega desetletja ni dobilo v pripravnici dosti metodičnih navodil. Kar imamo iz te dobe metodično izobraženih, imamo se zahvaliti le njihovi pridnosti in nagonu po napredku. Z grozo in s strahom se še vedno spominjamo hospitacijskih ur, ki nam plavajo pred očmi s podpisom: Ne bodi tak! A mnogi, žal, premnogi so le spali. Pa kaj čuda! Saj za avanzma ni bilo treba metode, ampak v prvi vrsti orglanja, potem protekcije in priljubljenosti pri merodajnih gospodih! Čemu si torej ubijati glavo s pedagogiko in metodiko, če je bil bolj izdaten globok poklon! Dobro se še spominjamo razpisov: „prednost imajo orglanja zmožni.“ Nikdar se ni vprašalo: kakšen učitelj si, ampak kakšen si organist. In v takih razmerah naj cvete pedagogika kot znanost!?

O poglavju, kako se je učiteljstvo demoralizovalo, napisali bi lahko cele knjige, kajti celo jasne določbe šolskih zakonov so se teptale; več let stalno nastavljeni učitelji so se prezirali, ker niso hoteli orglati in nastavljali so se abiturijentje itd. Le čuditi se je, da je toliko število vrlih mož ostalo značajnih.

Mlajša generacija pa je imela dobro šolo, v kateri so se pripravniki pripravljali za učitelje, ne pa za — organiste. A to peče izvestne kroge, hudo jih peče, kajti vrlo naobraženo, strokovno učiteljstvo se je osamosvojilo in ni več tako pasje ponižno, kakršnega si žele ti ljudje.

Pred par meseci je pisal neki slovenski časnik, da ima ljudska šola edino ta namen, podati otrokom potrebne podlage za nadaljno izobrazbo, in ako se ne motimo, se je izrekla želja po ustanovitvi kmetijskih nadaljevalnih tečajev za šole po deželi. Po pisavi dotičnih člankov je spoznati, da jih je spisal nek „prismojeni novostrujar“, kakor vljudno nazivlje glasilo kranjskega dekana za svoj poklic vnete mlade napredne učitelje.

In perfidni pisec „Sl. Lista“ si upa pisati, da se učiteljstvo boji za proste četrtke, ko isto ravno nasprotno želi, naj se nedelje in četrtki porabijo za take tečaje. Znani so nam učitelji, ki so ustanovili take tečaje in ko so prosili remuneracije za ta trud, dobili so po celih 7 krajcarčkov od ure. Vsak delavec je vreden plačila, zakaj naj bi ga učitelj ne zahteval. Tukaj potrkajte, gospodje starostrujarji, potem hočemo dalje govoriti. Z največjim veseljem bode učiteljstvo pozdravljalo ustanovitev takih tečajev.

V premislek.

II.

Da na enorazrednice nihče rad ne gre, je umevno. Saj poleg težkega trudapolnega dela, ima še mnogo drugih neprilik, katerih njegovi tovariši na večrazrednici nimajo. Prvič je sam, brez tovariša, s komur bi se mogel razgovarjati o tem, kar ga zanima. A tudi druge inteligence v krajih, kjer so enorazrednice, navadno primanjkuje. V takem slučaju je potem človek navezan na razgovor o vremenu, letini, živini in otroških vojskah. Ko pa sneg zakida vas, potem si pa za nekaj mesecev dober. — To gotovo ni prijetno in zahteva

dokaj samozatajevanja. Isto je s hrano. V gorskih krajih po mesece ne vidiš juhe itd. Sploh, pogrešati mora mnogo. — Zato na enorazrednice gredo le taki, ki so tja prestavljeni, taki, katerim ni druga pot odprta in pa taki, katere sili revščina, morebiti celo dolgovi, prositi na enorazrednico, kjer ima poleg plače še prosto stanovanje, opravilno doklado, če tudi majhno, vrt in končno je morebiti še organist. To sicer niso veliki dohodki, a za silo se da izhajati, ker so tudi izdatki — za društva, veselice, lepšo obleko itd. veliko manji.

Kakor je razvidno, gredo — z malimi izjemami na enorazrednico le taki, katere sila tira. — Nastane vprašanje: kako pa popolniti mesta na enorazrednicah, če morajo novinci služiti prej na večrazrednicah; novinci ne smejo, starejši pa nočejo, kaj tedaj? Odgovor je ta: Dajte učiteljem na jedno-razrednicah večjo opravilno doklado in gotovo se bodo starejši izkušeni možje za taka mesta oglasili. To bi bilo le pravično. Trud in delo sta največja, pogrešati se mora marsikaj samotariti, ločen biti od sveta, a šola sama pa zahteva najboljše moči. Li ni potem pravično, za večje žrtve tudi večja plača.

To so nazori in nasveti, katere smo merodajnim krogom napisali v premislek, komur je resnično mar napredka, kogar je res skrb pomagati ljudskemu šolstvu do višje stopinje, do boljšega razvitja, ta bo sprejel te vrstice kot to, kar so namreč: dobrohoten nasvet v premislek. —t—

To in ono.

II.

O času velikonočnih praznikov se je razlegal skoraj po vseh časopisih glas — vstajenja. Da, res se je praznovalo vstajenje onega velika pedagoga in reformatorja verskih načel, kateri je preminjal temo v luč, koja nas razsvetljuje že stoletja kot voditeljica verskih nazorov, vzgojevalnih principov, sploh pri vsakem stremljenju v življenju. In vendar nam Slomškarji v „Najnovjšem priznanju“ (glej št. 6. Slov. uč.) predbacivajo, da bi radi vrgli verstvo iz šol, da bi radi izročili naše šolstvo pedagogom brez vere. Čudni ljudje ti Slomškarji! Ni še jim znano, da je versko-nravna odgoja po šol. zakonu zajamčena in da pedagogom ni mogoče ovreči občnih vzgojevalnih načel, temeljne podlage vzgoje in pouka, katera je tudi podlaga naše vere. Napredni učitelji niso zavrgli „katoških principov“. Ali mislite, da so samo Vam sveti, ker se imenujete klerikalne? Slomškarji se smatrajo za pospešitelje kulturnega napredka slov. naroda, ter obžalujejo, da jim v tem oziru ni mogoče z nami složno delovati. Slomškarji! ali upate tudi priseči, da je to Vaše stremljenje. Mogoče, da ste tako malo razsodni in ne veste, da je to nalogo izvrševati Vam nemogoče, ker se družite z onimi, ki tišče vse nazaj v temo, v grob — ki se bojijo vstajenja: kulturnega napredka slov. naroda. Da se potegujete za versko odgojo ter si Slomška stavite kot vzor takega pedagoga, tega vam nikdo ne šteje v zlo, ampak le dejstvo, da se družite kot učitelji z onimi, ki zabranjujejo z vso silo duševni razvoj ter tlačijo narod v duševno sužnost.

Ali ste Slomškarji res tako zaslepljeni ter se še niste prepričali, da Vas kaplančki, ki pišejo v Vaš list, vodijo za nos, izrabljajo kot orodje v svoje namene in se družijo le z Vami zato, da polagoma dosežejo svoj cilj. Da bi bil list „Slov. učitelj“ res list le za učitelje in neodvisen od duhovnikov, bi Vam nikdo ne porekal nazadnjaštva, ampak

smatrali bi Vas kot stranko, ki ima svoje nazore, nazore, ki niso protivni vsestranskemu razvoju naroda. Dokler pa se družite z onimi prenapetimi kateheti, kojim je glavni predmet ljudske šole le katekizem, dotle ste sužni svojih misli, sužniki svoje učne metode, ker potem ne smete poučevati iz realij; pripetiti bi se Vam utegnulo, da izvajate kak fizični pojav iz naravnega zakona, a ne od Boga. In to bi bila grozna pregreha. Vi mislite, da je vsak učitelj brezverski, kateri ne izvaja vse odgoje na podlagi katekizma in da je vsak pedagog brezverski, kateri ne zastopa Vašega mišljenja. Povdarjal sem že zadnjič, da se stranka ne sme obsojati po prilastkih liberalna, klerikalna itd., ampak po glavnem mišljenju in občnih načelih. A Vi Slomškarji sovražite vse, kar je liberalno. Ali mislite, da liberalni učitelj nima verskega prepričanja? Bodite uverjeni, da je marsikateri napredni učitelj boljši kristjan, kakor pa Vi Slomškarji, ki gojite hinavstvo. Ali ste v srcu res tašknji, kakor se na videz kažete! Gotovo ne!

Očitajte nam geslo „Za svobodo in napredek.“ Ali je v tem geslu izključena versko-nravna odgoja? Nikakor ne! Kdor ni svoboden, ta ne more napredovati, in kdor ne napreduje, ta ni svoboden, ta je sužnik, tudi sužnik samega sebe. Ko bi bila kupčija z ljudmi še „moderna“, bi Vas gotovo Vaši „zaščitniki“ kupovali po potrebi drug od drugega ter še Vas bolj iskoriščevali za svoje namene.

Neki „Učitelj“ (najbrž kaplan) trdi v 6. št. „Slov. uč.“: „Njih boj velja cerkvi in vsem tistim, ki zastopajo verska, narodna in gospodarska načela ljudstva.“ Malo razsodni človek mora biti ta „učitelj“, ker ne razločuje cerkve od nje zastopnikov. Noben napredni učitelj še ni deloval proti cerkvi, pač pa proti pretirani klerikalni politiki nekaterih zastopnikov naše cerkve. Verska načela, kolikor jih zahteva vera in odgoja otrok, nam je kot kristjanom in učiteljem zastopati dolžnost in da zastopamo narodna in gospodarska načela bolje kakor pa Slomškarji, o tem so tudi sami prepričani.

Slomškarjem menda tudi ni znano, da izhaja bogsigavedi že koliko let pedagoški list „Schule und Haus“ in da je vzajemnost med učitelji in stariši že zdavna dognana stvar, ker še le zdaj začnejo preresetavati o „Učiteljevi popularnosti.“ V ti duhoviti razpravi se pravi med drugim: „Učiteljeva prevzetnost proti „nerazsodni masi“ se kaže med drugim v gizdavi obleki, potratnem življenju, oblastnem kritikovanju ljudskega mnenja i. t. d.“ Slomškarji! le oblačite se v cunje in potem še bodele postali bolj popularni kakor ste zdaj in še lažje bomo tudi Vas prištevali k „nerazsodni masi.“ Dobro nam je znano, da je Vašim zaščitnikom razsodna masa trn v peti, da jim ne ugaja „oblastno kritikovanje“ ljudskega mnenja od strani učiteljev; ljudstvu se ne sme razkriti nobena tajnost naravnih zakonov — ostati mora neumno. Aha! zdaj pa vemo, kam pes taco moli, zakaj jim ne ugaja naše geslo: „Za svobodo in napredek.“ Zakaj se je učitelj tedaj izobraževal, če ljudstvo ne potrebuje pouka, če ne sme nadkrijevati duševnih zmožnostih narodovih. Tedaj smo zopet na starem stališču. Proč z učiteljišči in nastavljajo se naj kot učitelji mežnarji in dosluženi vojaki. Po tem mnenju bi bila ustanovitev „Učiteljskega doma“ v Celovcu tudi odveč. Mi pa trdimo, da je misel dobra, a navdaja nas neka slutnja, namreč, da bodo izšli iz tega zavetišča le učitelji-Slomškarji.

Prebravši 7. št. „Slov. učitelja“, se me je nehote popolastilo vprašanje, zakaj sploh Slomškarji zahajajo v cerkev. Saj jim donaša njihov pedagoški list izborne pridige. Jedna takih pridig je: „Velikonočne misli.“ Pridigar govori o „mo-

dernem naprednem krščanstvu“ in trdi, da moderni človek ni privajen treznemu in logičnemu mišljenju. Če je to tudi logika, potem moram jaz pisatelja „Velikonočnih misli“ prištevati k „modernim“ ljudem, ker po njegovi trditvi zna trezno in logično misliti le „nemoderni“ človek.

Če bi Slomškarji trezno in logično mislili, bi ne silili še v klerikalni jarem, ker smo vsled izdaje nove službene razpredelnice in vsled nemških navalov na šolstvo že dovolj politični sužniki.

Ponemčevanje okrajev ob jezikovnih mejah se vrši sistematično. Začne se pri šolski mladini in z nameščenjem učiteljskega obojja. Krajni šolski svet še sicer večkrat predlaga za nameščenje izpraznjenega mesta narodne učitelje, a žalibog, da ta krajni šol. svet ni prva kompetentna oblast, ampak prva kompetentna — ničla. Okrajni šolski svet, navdahnjen od nemškega duha, sestavljen iz ponemčenih Slovencev in Italijanov, po opraviilu iz oštarjašev, zidarjev, poštarjev i. t. d. ovrže docela sklep kraj. šol. sveta ter vzame v terno same nemškutarje, ne oziraje se na zmožnosti, starost, družinske razmere dotičnih kompetentov, ampak edino le na politično mišljenje. „Zgoraj“ je seveda potrjen le tisti, ki je za „dotično rabo“ najsposobnejši.

Sitar.

Govor dr. Tavčarja

pri proračunski razpravi 20. marca t. l.

(Konec.)

Celjsko vprašanje.

Sedaj še nekoliko o Celju.

Suho poročilo o srednjih šolah — eksccelencia grof Stürgkh mi bo oprostil, če to izgovorim — ne napravlja srečnega vtisa. Drugje se velike reforme srednjega šolstva, ako že ne uvedejo, pa vendar resno razmotrivajo in razgovarjajo. Omikani svet živi danes v zavesti, da se zastareli učni načrti naših gimnazij ne bodo dali za bodočnost vzdržati, da se bodo morali isti temveč prilagoditi novim svetovnim strujam. Tako smo Slovenci vsak čas pripravljani, nepotrebno grščino žrtvovati kakemu modernemu jeziku, da tako ojačimo ljudsko inteligenco ter jo pripravimo sposobnejšo za težave življenjskega boja. In takih reform bi bilo še drugih; nisem pa opazil, da bi se bilo mnogo govorilo o teh v razpravah budgetnega odseka. V poročilih ne čitamo ničesar o tem, vsaj predlog se ni noben stavil, napravlja temveč vtis, kakor da se giblje v dosedaj običajnih izvoženih progah, ter se vleče kakor voz sena po gozdni cesti v poletni suši in vročini. Le o gimnazijah v Opavi in Celju, posebno o zadnji, se govori v širokih pramenih, tako da se iz poročila jasno povzame, kako dobro dè poročevalcu, da more dva izobraževalna zavoda justificarati, delo, za katero eksccelenco gospoda poročevalca ne morem zavidati!

Ako je kje katera narodnost — rečem to brez razgrestosti — prišla tako daleč, da se ji more pomoči zopet na noge le z imenovanjem meščanov in z odpravo male drugojezične gimnazije, potem mora biti ta narodnost — če se smem tako izraziti — brezkrvna in slaba. (Pritrjevanje.)

Ako bi bile pritožbe zaradi Celja, ki odmevajo tako glasno po vseh nemških deželah, res opravičene, ako bi bile nevarnosti res tako velike, kakor se predstavljajo, potem bi bilo to znamenje slabosti, tako neizmerne slabosti, katere bi zastopniki ljudstva, ki hočejo vendar usodo same Avstrije vezati nase, in če bi bila res taka slabost, ne smeli nikoli